

Pregled strokovnih člankov

Pravnik, Ljubljana, leto 2010, št. 1–2:

Mozetič, P.: Vmesna faza in dokazni standard za preskus obtožbe (Avtorica poudarja, da ima poskus obtožbe v kazenskem postopku dvojno vlogo. Po eni strani je mehanizem izločanja neutemeljenih obtožb iz nadaljnjih procesnih obravnav, po drugi strani pa je varovalo pred arbitrarnimi in neupravičenimi pregoni. O dokaznem standardu za preskus obtožbe se v praksi slovenskega kazenskega postopka razmišlja predvsem v količinskem, dosti manj ali sploh nič pa se razpravlja o njegovih kakovostnih vidikih. K takemu neustreznemu pristopu je precej pripomoglo ustavno sodišče, ki je odločilo, da se za preskus obtožbe zahteva »nekoliko višji« dokazni standard od utemeljenega suma. Avtorica sodi, da bi moralo iskanje primerne dokaznega standarda slediti iskanju odgovora na vprašanje, kakšne možnosti ima obtožni akt za uspeh (tj. obsojbo obtoženca) v nadaljnjem postopku. Presojanje, ki se omeji zgolj na oceno doseganja količinsko zamišljenih meril, zatorej ni dovolj.) – Jenull, H.: Stečajna kriminaliteta (Pisec obravnava kriminološke, kriminalistične in kazenskopravne vidike stečaja, ki je lahko posledica, način prikrivanja ali priložnost za storitev gospodarskih kaznivih dejanj. Opisane so značilne »kritične točke«, poslovni dogodki in oblike gospodarskega kriminala, povezanega s stečaji. Avtor nameni posebno pozornost virom informacij, preiskovalnemu načinu in sodelovanju med različnimi organi (pred)kazenskega postopka. V osrednjem delu prispevka so razčlenjena značilna kazniva dejanja v zvezi s stečajem, in sicer: lažni stečaj z namenom neplačila in lažni stečaj z namenom oškodovanja upnikov ter oškodovanje upnikov.)

Anthropos (Časopis za psihologijo in filozofijo ter za sodelovanje humanističnih ved), Ljubljana, leto 2009, št. 3–4:

Jurič, S.: Smisel življenja birmancev, njihov odnos do staršev ter strah pred samomorom (Avtorica izhaja iz podmene, da je družina tista oblastna institucija, ki pomaga otroku izoblikovati lastno vizijo, ciljno usmerjenost in življenjski smisel, kar mu omogoči, da postane neodvisna, odgovorna in celostna odrasla/zrela oseba. Posebno pozornost nameni iskanju odgovora na vprašanje, kako se življenjski smisel – oziroma nasploh temeljna eksistencialna usmerjenost – pri birmancih nanaša na njihovo čustveno povezanost s straši in kako – oziroma v kolikšni meri – lahko kakovost tovrstnih razmerij odvrta od samomorilnega vedenja.) – Svetlič, R.: Medkulturno kazensko pravo – projekt 21. stoletja? (Pisec si prizadeva najti rešitev uganke, ki se glasi takole: ali je možno najti vedenjska pravila, ki so – oziroma bi utegnili biti ali postati – veljava za vse človeške živali na tem planetu? Po njegovem mnenju imamo tu opraviti s starim – če že ne kar »večnim« – filozofskim vprašanjem, ki pa je v zadnjem času zopet postalo izrazito ak-

tualno. Avtor ugotavlja, da smo bili v »Evropi« pred kratkim priče dokaj odmevnim »trkom kultur«, ki so dobili svoj »epilog« na sodišču. V zvezi s tem se je pogosto zastavilo vprašanje, ali je »legitimno« kaznovati pripadnika kulture X na podlagi norm, ki veljajo v kulturnem/ideološkem »ozračju« Y. Pisca zanima nekaj drugega: ali »obstaja« medkulturno kazensko pravo? Iskanja te »transcendentne entitete« se loti po treh poteh. Prvič, ali bi »naš« kulturni sistem lahko uporabili kot univerzalni vrednotno-normativni standard? Drugič, ali je mogoče na novo sestaviti seznam pravil, ki se opirajo na vsem ljudem skupne temelje, kar bi mu podelilo občo legitimnost? Tretjič, ali nemara že »tukaj in zdaj« obstaja skupna – čeravno morda le površinska ali »dermatološka« – kazenskopravna podlaga vseh najrazličnejših družbenih in kulturnih formacij.)

Socialno delo, Ljubljana 2010, št. 1:

Farini, F.: Hibridizacija kot posledica novih kulturnih oblik (Avtor analizira podatke, ki so bili zbrani spomladi leta 2006 s kvalitativnimi intervjuji z 48 mladoletnimi priseljenci, dijaki srednje tehnične ali poslovne usmeritve v Modeni in so bili pred tem vključeni v evropski projekt COMICS. Ugotavlja, da sodelovanje v družbenih procesih v državi gostiteljici ne zahteva le »samoumevne« vključenosti v njene kulturne/življenjske oblike oziroma »jezikovne igre«. Socialna udeležnost namreč predpostavlja nenehno pogajanje ter stapljanje pomenov simbolov in kulturnih tvorb v svojevrstni »hibridni komunikaciji«. Pisec poudarja, da pojma, kot sta »integracija« in »prilagajanje«, zelo poenostavita odtenke socialne udeležnosti in medkulturnega občevanja.) – Grabrijan, B.: Programi materinskih domov in varnih hiš 17 let po ustanovitvi (V Sloveniji so se materinski domovi in varne hiše pojavili po letu 1990. Zdaj je mreža izvajalcev tovrstnih programov razpeta že po celi državi. V zvezi s tem je še posebej pomembna Resolucija nacionalnega programa socialnega varstva. Skupno število ležišč v teh ustanovah je bilo v letu 2009 373, resolucija pa predvideva 350 mest. Na podlagi ocen o obsegu nasilja nad ženskami v partnerskih razmerjih in družinskih celicah se je izoblikovalo prepričanje, da obstoječa/predvidena mreža socialnovarstvenih programov vendarle ne zadošča.)

Zoran Kanduč

Annales internationales de criminologie, Paris, leto 2008, št. 1-2:

Garland, D.: Kriminologija kot znanstvena disciplina (Kriminologija se je kot znanstvena disciplina 1890. leta ločila od kriminalne antropologije, kriminalne psihologije in kri-

minalne sociologije. V ZDA so jo pričeli prvič poučevati na tečajih za zaporske zdravstvene delavce in psihiatre leta 1930, po koncu druge svetovne vojne pa je postala predmet na diplomskem, magistrskem in doktorskem študiju. Danes deluje po svetu množica kriminoloških inštitutov, kriminologi pa se srečujejo na svetovnih ali regionalnih znanstvenih sestankih ter izmenjujejo znanstvene ugotovitve. Kakovost kriminoloških raziskav in kriminološkega znanja nenehno raste. Čeprav je kriminologija sedaj samostojna znanstvena disciplina, se je treba vprašati, kaj je dala znanosti in ali ni morda njena samostojnost zmanjšala njeno praktično uporabnost v kriminalitetni, kaznovalni in penitenciarni politiki. Kriminologija ima malo lastnih spoznanj, saj pogosto uporablja dosežke drugih znanosti ali disciplin. Poleg znanstvenih akademskih vidikov mora upoštevati tudi družbene, politične in ekonomske razmere v posamezni državi. Zato mora biti kriminologija ne le akademska, temveč tudi »vladna« disciplina. - Paoli, L.: Organizirana kriminaliteta: razvoj, stanje in kriminalitetna politika (Do leta 1980 je bila organizirana kriminaliteta samo problem ZDA in Italije Danes vse evropske države štejejo organizirano kriminaliteto za največji problem in poleg EUROPOL-a delujejo še številne državne organizacije, agencije in službe za boj z organizirano kriminaliteto. Doslej so bili v ZN in Svetu Evrope sprejeti številni mednarodni dogovori na tem področju. V državah Sveta Evrope je pomenil padec državnih meja začetek širjenja organizirane kriminalitete, zlasti na področju nedovoljene trgovine z drogami, pranja denarja, trgovine z orožjem, belim blagom, pornografijo itd., v zadnjih letih pa se širi tudi mednarodni terorizem. EUROPOL priznava, da države na tem področju še zelo slabo sodelujejo. Pogosto je težko prepoznati mejo med organizirano kriminaliteto, poslovno kriminaliteto in zakonito ekonomsko dejavnostjo.) - Viano, E.: Globalizacija in mednarodna kriminaliteta - nove povezave in nove perspektive (Globalizacija postaja problem, ki zadeva večino ljudi in vse države. Vse bolj očitna postaja razlika med bogatimi in revnimi. Globalizacija je tesno povezana z mednarodno kriminaliteto, zato poleg pozitivnih, prinaša tudi številne negativne posledice. V svetu se postopoma ukinjajo državne politične, ekonomske in kulturne meje, to pa lajša tudi širjenje mednarodne kriminalitete. Čeprav je mednarodna kriminaliteta z 11. septembrom 2001 dobila nove oblike in razsežnosti, ji kriminologija še ne namenja potrebne pozornosti, vendar se bo prej ali slej morala prilagoditi novim razmeram.) - Groenhuijsen, M.: Predlog Konvencije ZN o pravosodju in pomoči žrtvam kriminalitete s posebnim oziroma na povračilno pravosodje (Na Svetovnem kongresu Mednarodnega kriminološkega združenja leta 2003 v Riu de Janeiru je bil sprejet sklep o pripravi konvencije ZN o pravicah žrtev in leta 2008 je že bil pripravljen predlog navedene konvencije. Razlog za novo konvencijo so nova znanstvena spoznanja na področju kriminologije in viktimologije in pričakovanje, da bo imela konvencija večjo moč kot

deklaracija, ki je le priporočilo. Konvencija namreč zavezuje države podpisnice kot obvezno mednarodno in notranje pravo. Predlog konvencije si prizadeva za neformalno reševanje sporov med storilci in žrtvami, zlasti za mediacijo, pogajanje in povrnitev škode.) - Fattah, E.-A.: Prihodnost kriminologije kot družbene in akademske discipline (Veliko se razpravlja o povezavi kriminologije s kriminalitetno politiko in prizadevajo si za ločitev viktimologije od kriminologije. Avtor si po 50 letih raziskovalnih izkušenj na področju kriminologije in viktimologije in predavanj kriminologije po svetovnih univerzah zastavlja številna vprašanja o družbenem pomenu kriminologije, o njeni (ne)koristnosti pri zagotavljanju varnosti v 21. stoletju, o možnostih za preprečitev nadaljnje stagnacije ali celo nazadovanja te vede, temeljno vprašanje pa je, kako naj se kriminologija v prihodnje uveljavlja med ostalimi družbenimi znanostmi. Avtor se pri odgovorih na ta vprašanja sklicuje na svoja stališča, ki jih je objavil 1997. v knjigi Kriminologija, preteklost, sedanjost in prihodnost - kritični pogled. Obžaluje, da kriminologija ni bolj prodorna pri reševanju svetovnih problemov. Če hoče kriminologija preživeti v sodobni družbi, se mora čim prej ločiti od kazenskega prava in kriminalitetne politike, kajti sedanja povezanost s tema strokama ji neizmerno škoduje in zavira njen znanstveni razvoj. Doslej je imela kriminologija zelo skromen vpliv na kriminalitetno in družbeno politiko, odgovornost za tako stanje pa nosijo kriminologi.)

Criminologie, Montréal, leto 2009, št. 2:

Tremblay, P. in dr.: Tveganje povratništva pogojno odpuščenih obsojencev (Tveganje povratništva pogojno odpuščenih obsojencev po prestani zaporni kazni je eno izmed meril uspeha/neuspeha kriminalitetne politike, kaznovanja in rehabilitacije obsojencev. Doslej je bilo vloženo ogromno naporov v iskanje dejavnikov, ki bi napovedovali možnost povratništva obsojencev po prestani kazni in bi hkrati omogočali ustrezno (pre)oblikovanje sistemov prestajanja zaporne kazni. V Kanadi so preučevali, ali pogojni odpust povečuje ali zmanjšuje tveganje povratništva odpuščenih obsojencev. Pri presoji, ali odobriti pogojni odpust, najpogosteje upoštevajo težo kaznivega dejanja, kriminalno preteklost obsojenca in njegovo sodelovanje v programu obravnavanja. Raziskava je pokazala, da je povratništvo možno pri 52 % vseh odpuščenih obsojencev, pri tistih, ki so bili obsojeni zaradi trgovine z drogami je to tveganje 72 %, pri storilcih družinskega nasilja pa 80 %. Na tveganje povratništva pa ne vplivajo teža prejšnjega kaznivega dejanja, višina prestane kazni in sodelovanje obsojenca v programu tretmana.) - Parent, G. in dr.: Napoved tveganja povratništva pri storilcih spolnih kaznivih dejanj (Evalvacija tveganja povratništva pri storilcih spolnih kaznivih dejanj je pomembna iz

kriminalnopolitičnega in družbenega vidika. Če bi poznali tveganje pri posameznih storilcih kaznivih dejanj, bi sodniki lahko to upoštevali pri odmerili višine kazni. Pri napovedovanju tveganja povratništva je sodobna znanost dosegla že dobre rezultate. Prejšnje tradicionalne klinične metode napovedovanja se vedno bolj nadomeščajo s posebnimi strukturiranimi vprašalniki, v katerih so posamezni dejavniki natančneje opredeljeni po svoji relativni vrednosti. Poleg vprašalnikov za storilce klasične kriminalitete se uporabljajo tudi vprašalniki za spolne prestopnike, Rapid Risk Assessment for Sex Offender Recidivism - RRASOR.)

Deviance et société, Chêne-Bourg, leto 2009, št. 4:

Delgrande, N.; Aebi, M. F.: Tujci v evropskih zaporih (V številnih zahodnoevropskih državah že več let narašča število tujcev v zaporih. Ta podatek je postal zanimiv tudi za politike, ki vse bolj omejujejo priseljevanje in zastrujejo migracijsko zakonodajo. Podatki kazenske statistike Sveta Evrope (SPACE) za leto 2006 kažejo, da je v državah Srednje in Vzhodne Evrope malo tujcev, več pa jih je v državah Zahodne Evrope in v Sloveniji. Delež tujcev v zaporih se giblje od 0,7-76,2 % ; v 7 državah znaša ta delež od 20-40 % in v 9 državah pa od 40-70 %. Zanimivo je, da je delež tujcev visok tudi v državah, ki imajo malo zapornikov (Slovenija, Nizozemska), kar pomeni, da države, ki imajo veliko tujcev v zaporih, pošiljajo v zapore manj svojih državljanov. Največ tujcev je zaprtih zaradi ilegalne trgovine z drogami, manj pa zaradi premoženjskih kaznivih dejanj. Največ zaprtih tujcev je v državah, ki imajo visok DBP, saj jih gospodarsko razvitejše države bolj privlačijo. Posebnost Slovenije je, da je večina zaprtih tujcev iz držav nekdanje Jugoslavije.) - Saint-Jacques, M.-C. in dr.: Prijavljanje trpinčenih otrok službam za varstvo otrok (V Kanadi narašča število prijav trpinčenja otrok, iz česar se sklepa, da je tudi pojav trpinčenja v porastu, da je strokovnost policistov in pedagoških delavcev večja, prav tako pa tudi občutljivost ljudi za ta pojav. Tudi sredstva javnega obveščanja in novinarji so prebudili v ljudeh občutek odgovornosti za otroke. Manj pa se je - po poročanju časopisnih člankov - povečalo število prijav trpinčenja otrok v šolah, vrtcih, mladinskih zavodih in policiji. Vsi državni uslužbenci, ki delajo z otroki in mladoletniki, so dolžni prijaviti vsako nasilje državnim organom. Vse ostale »ne-uradne« osebe pa se lahko same odločijo, ali bodo prijavile tovrstno nasilje.) - Blandy, S.: Strah pred kriminaliteto in razvoj varnih stanovanjskih sosesk v Angliji (Strokovnjaki so za angleško vlado leta 2003 izdelali obsežno študijo o »varnih soseskah«, vlada pa je začela tudi materialno spodbujati organizacijo teh sosesk. »Varna soseska« mora izpolnjevati dve zahtevi: materialni vidik, da je stanovanjska četrt ograjena z zidom ali ograjo, vhod pa nadzoruje fizična oseba (vratar) ali videonadzor, drugi pogoj pa je pravnega značaja - stanovalci

morajo sprejeti »notranja« pravila življenja in dobrega vedenja. Vsaka država razvija svojo »varnostno arhitekturo«, pogosto po zgledu prvobitnih prebivalcev, ki so skušali zavarovati svoje hiše pred nepovabljenimi tujci. Z razvojem elektronskih opazovalnih in nadzornih sistemov je vedno lažje zgraditi »varno hišo« ali »varno sosesko«. Večina zahodnoevropskih držav priznava, da državna policija vedno težje zagotavlja ljudem varnost pred kriminaliteto in nasiljem, zato spodbujajo ljudi k zasebnemu varstvu. K razvoju »varnih sosesk« bodo morali svoj delež prispevati zlasti urbanisti, arhitekti, kriminologi, viktimologi, policisti in drugi strokovnjaki.)

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2010, št. 1:

Desessard, L.: Francoske izkušnje z uporabo evropskega zapornega naloga (V Franciji se uporablja evropski zaporni nalog od 12. marca 2004, čeprav se je začel uporabljati v 8 evropskih državah že 31. decembra 2003. Francija zamudo opravičuje s spremembo ustave, ki ni dovoljevala izročanja francoskih državljanov drugim državam. Danes, po petletnih izkušnjah uporabe evropskega zapornega naloga se zdi, da je ta instrument mednarodne pravne pomoči v kazenskih zadevah dosegel svoj namen in olajšal aretacijo in izročitev iskanih oseb. Francija je od leta 2004 do 2008 izročila drugim državam 1084 oseb, druge države pa so ji izročile 1012 oseb. Francoski zakon ne dovoljuje izvršitve evropskega zapornega naloga v treh primerih: če je bilo kaznivo dejanje zajeto z amnestijo; če je bila iskana oseba za kaznivo dejanje že obsojena v državi EU; če oseba zaradi svoje starosti ni kazensko odgovorna (v Franciji se začne kazenska odgovornost otrok oz. mladoletnikov s 13 letom.) - Francosis, A.: Intimni-spolni obiski v belgijskih zaporih (Zapori od nekdaj veljajo za najbolj totalne ustanove. V zaporu vladajo stroga pravila glede sprejemanja pošte, obiskov, telefoniranja, prostih izhodov in pogojnega odpusta. Zapor pretrga vse socialne vezi zapornika. Novejša penološka spoznanja poudarjajo negativne posledice popolne prekinitve stikov med zaporniki in osebami na prostosti, mednarodni akti o varstvu oseb, ki jim je odvzeta prostost, pa poudarjajo pomen ohranjanja socialnih vezi. Med stiki zapornika z družino imajo posebno mesto nenadzorovani obiski in možnost intimnih-spolnih stikov. Večina zaporskih uprav in delavcev temu ni naklonjena zaradi varnostnih in organizacijskih težav. Poleg tega prevladuje stališče, da država ni dolžna skrbeti za zasebno življenje zaprtih oseb in njihovih partnerjev/partneric. Penologi so bolj naklonjeni prostim izhodom obsojencev. Belgija je leta 2000 s posebnim pravilnikom uredila pogoje in organizacijo intimnih-spolnih stikov. Po nekaterih stališčih naj bi spolni stiki zaprtih oseb zmanjševali fizično in spolno nasilje med zaporniki, poleg tega pa naj bi bili ti stiki tudi sredstvo za ohranjanje reda in discipline v

zaporu. Največja vrednost nenadzorovanih intimnih-spolnih obiskov pa je, da napravijo življenje zapornikov bolj človeško. Ni pa dokazov, da tovrstni stiki povečujejo rehabilitacijski učinek zaporne kazni oziroma da zmanjšujejo povračilno in zastraševalno vlogo zaporne kazni.)

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2010, št. 2:

Bourdoux, G. L., Mazy, O.: Poklicna skrivnost in policija (Policista zavezuje poklicna skrivnost v več pogledih; najprej ga zavezuje enako kot vse državne uslužbenke, drugič ga zavezuje poseben zakon o policiji in tretjič ga zavezuje kodeks policijske etike. Glede podatkov, ki jih policist izve v predhodnem kazenskem postopku ga zavezuje k poklicni molčečnosti že sam zakon o kazenskem postopku. Podobna pravila veljajo tudi za vse (tajne) policijske sodelavce. Kot poklicna skrivnost šteje tisto, kar izve policist pri opravljanju svojega poklica. Če pa npr. policist izda širši javnosti datume in kraje nadzora hitrosti na cesti, to ne pomeni izdaje poklicne skrivnosti, temveč disciplinsko kršitev. Policist je zavezan k varovanju poklicne skrivnosti tudi po prenehanju opravljanja svojega poklica. Tudi oseba, na katero se nanaša poklicna skrivnost, ne more dati dovoljenja za izdajo poklicne skrivnosti. Kazenski zakonik dovoljuje izdajo poklicne skrivnosti samo v dveh primerih: med pričanjem na sodišču ali pred parlamentarno komisijo in če zakon obvezuje ali dovoljuje izdajo poklicne skrivnosti.) - Close, F.: Pritožbe obsojencev direktorju zapora in njihovo reševanje (Po belgijskem zakonu iz leta 1893 oziroma 1936 se lahko obsojenec pritoži direktorju zapora zoper odločitve zaporskih delavcev. Za zakonitost dela zaporskih delavcev skrbi po uradni dolžnosti sodnik za izvrševanje kazenskih sankcij. Obsojenec se lahko pritoži tudi zoper zavrnitev prošnje za pogojni odpust. Od leta 2009 mora imeti obsojenec, ki se želi pritožiti na sodišče, odvetnika. Zaporski delavci morajo vsako svojo odločitev o pravicah obsojenca obrazložiti, obvezen del vsake odločbe je tudi pravni pouk obsojencu o možnosti pritožbe. Tudi sicer morajo zaporski delavci obsojencem nuditi pravno pomoč pri varstvu njihovih pravic. Belgijski obsojenci lahko vlagajo pritožbe tudi na Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu in se imajo pravico udeleževati razprav v svoji zadevi.)

Revue internationale de criminologie et de police technique et scientifique, Genève, leto 2010, št. 1:

Bélanger, A.: Ouimet, M.: Kriminaliteta žensk v Kanadi od 1974-2003 (V zadnjih letih narašča kriminaliteta žensk in mnogi se bojijo, da bo kmalu dosegla stopnjo kriminalitete moških. Razlog za ta pojav naj bi bila emancipacija žensk in doseganje enakopravnosti z moškimi na vseh področjih živ-

ljenja. Natančnejša raziskava ženske kriminalitete v Kanadi v obdobju od 1974-2003 je pokazala stabilen delež 12 % žensk v nasilni kriminaliteti, 15 % delež pri velikih tatvinah, 34 % delež pri tatvinah in 10 % delež pri tatvinah avtomobilov. Pri storitvi številnih kaznivih dejanj so ženske sostorilke, organizatorji pa so moški. V »ženski kriminaliteti« nenehno narašča delež mladoletnih storilk kaznivih dejanj. Raziskovalci sklepajo, da spremembe v družbenem in gospodarskem življenju nujno vplivajo tudi na spremembe v kriminaliteti žensk.) - Del Bayle, J.-L.: Družbenopolitični vidiki razvoja zasebne varnosti v Franciji (V zadnjih letih se v celem svetu naglo razvijajo številne nove oblike zasebne varnosti in ljudem se zdi to že popolnoma normalno za sodobno življenje. V Franciji zaposlujejo zasebne varnostne službe že čez 100.000 »zasebnih policistov«, ki delujejo poleg državne policije in žandarmerije. V Veliki Britaniji je število zasebnih varnostnikov že preseglo število državnih policistov. Na splošno velja, da je trenutno v svetu razmerje med zasebnimi in državnimi policisti 3:1. Zaradi tehnične opremljenosti je danes težko razlikovati zasebnega varnostnika od državnega policista, morda je med njimi še najbolj opazna razlika v uniformi in oznakah. Še manj pa je razlik v njihovi pristojnosti, če ne upoštevamo izjemne pristojnosti policije, da lahko uporabi tudi orožje. Ni dvoma, da je bil in je še osnovni razlog za razvoj zasebnih varnostnih služb neučinkovitost in slaba organizacija državne policije. Po drugi strani pa razvoj zasebnih varnostnih služb samo sledi splošnemu razvoju, saj se vedno več klasičnih državnih pristojnosti prenaša v zasebni sektor.)

Pripravil Franc Brinc

European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, London, leto 2010, št. 1:

Ebeku, Kaniye S. A.: O oprostivih desetih policistov: sodniška neodvisnost, medijsko sojenje in pošteni postopek na Cipru (Avtor opisuje in analizira odmeve na sodbo ciprskega sodišča v zadevi Republika v. Efstathoiu in drugi, s katero je sodišče 19. marca 2010 oprostilo deset policistov, obtoženih zaradi nasilja nad dvema študentoma. Dogodek so posnele videokamere, spremljal pa ga je velik odziv in zgražanje javnosti ter pričakovanja ustreznega kaznovanja domnevnih storilcev. Potekalo je medijsko sojenje, v katerem so bili obdolženci "spoznani za krive". Zato se je ciprska javnost, skupaj s predstavniki ciprskih oblasti, zelo burno odzvala na oprostilno sodbo. Avtor se v članku ne spušča v vprašanje pravilnosti sodbe, ampak se ukvarja s pritiski na posamezne sodnike po sojenju. Razmišljanja avtorja so vpeta v common-law doktrino in sodno prakso ESČP, zaradi česar je članek zanimiv tudi za slovensko javnost.) - Fijnaut, C.: Uvedba newyorške dvojne strategije

nadzora nad organiziranim kriminalom na Nizozemskem in v Evropski uniji (Avtor predstavlja t.i. dvojno metodo nadzora nad organiziranim kriminalom, ki je bila uvedena in uspešno preizkušena v New Yorku. Strategija vključuje optimalno angažiranje organov odkrivanja in pregona in ukrepe, kot so spremembe zakona o orožju, strožji pogoji opravljanja določenih dejavnosti, pri katerih je bilo opažena večja aktivnost organiziranih kriminalnih skupin. Na Nizozemskem je vse do 90. letih prejšnjega stoletja prevladovalo mnenje, da je mogoče organizirani kriminal obvladovati le s kazenskopravnimi sredstvi. Sredi 90. let pa so začeli uporabljati dvojno strategijo obvladovanja na področju gradbeništva, njena uporaba pa se je potem le še širila. Vedno večji poudarek administrativnim ukrepom boja zoper organizirani kriminal je opaziti tudi na ravni prava EU.) - Jung, H.: Obredje za vedno? (Nenavadno kratek prispevek, vendar nosi močno sporočilo: obredje, tudi "pravno" oz. "sodno" je neločljiv del javno organiziranega razreševanja sporov, tudi postopkov mediacije in poravnavanja. Tega ne more spremeniti niti ambivalentni odnos do obredja, ki na eni strani simbolizira preteklost, na drugi strani pa nam kaže pot. Tako je tudi učinek obredja lahko na eni strani pozitiven, ker prispeva k legitimnosti sojenja, na drugi strani pa "preveč" obredja povzroča občutek odtujenosti in samozadostnosti sodstva. Zato ne preseneča, da se avtorica zavzema za "pravo mero obredja.")

Monatschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2010, št. 1:

Bittner, J. V. in drugi: Posredne metode merjenja implicitne nagnjenosti k tveganju pri storilcih kaznivih dejanj (Avtorji predstavljajo metode posrednega in neposrednega merjenja t.i. implicitnih nagnjenj k tveganju pri storilcih kaznivih dejanj. Gre za metode ugotavljanja sodb o osebah, objektih ali ravnanjih, ki jih - shranjene v spominu - brez posebnih kognitivnih naporov aktivirajo določene situacije. Avtorji podrobneje predstavljajo test implicitnih asociacij in rezultate empirične raziskave, ki je vključevala tudi skupino obsojencev na prestajanju kazni v nemških zaporih. Raziskava je pokazala, da se obsojenci razlikujejo tako v implicitnih kot tudi v eksplicitnih nagnjenjih k tveganju in se torej tudi obnašajo bolj tvegano. Avtorji razpravljajo o uporabnosti testa pri napovedovanju kaznivih dejanj.) - Ernst, S.: Dejavniki tveganja in storilci "intenzivnih" kaznivih dejanj (Pod nekoliko nenavadnim naslovom se skriva predstavitev empirične raziskave nasilja med soobsojenci. Tovrstna kazniva dejanja so odraz več dejavnikov, in sicer individualnih dejavnikov tveganja, neugodnih učinkov odvzema prostosti in odnosov v zaporu. Raziskava z vprašalnikom na vzorcu 2215 anketirancev je pokazala, da le majhen del obsojencev ni izpostavljen dejavnikom tveganja, pri čemer pa večina obsojencev vendarle ne ogroža varnosti drugih, izsiljuje ali telesno poškoduje druge.

Zato kaže premisliti o ustreznosti razlage nasilniške delinkvence v zaporu s kumuliranjem dejavnikov tveganja.) - Kunz, F.: Kako splošne so splošne teorije o kriminaliteti? (Zanimiv članek, ki postavlja na preizkušnjo splošnost "splošnih" teorij deviantnosti, se pravi tistih, ki želijo kriminaliteto pojasnjevati neodvisno od starosti, vrste kaznivih dejanj, pripadnosti skupinam ipd. S pomočjo vprašalnika in statistične analize podatkov avtorica ugotavlja prav nasprotno: "splošne" teorije ne prestanejo "testa splošne veljavnosti".)

Kriminologisches Journal, Weinheim, leto 2010, št. 1:

Kunz, K.-L.: Kazenskopravni modeli in družbena struktura (Avtor pregledno ponuja kronološki prikaz in analizo faz razvoja modelov nemškega kazenskega prava. Njegov namen je ugotoviti, ali in kako se družbene strukture moderne družbe odražajo v kazenskem pravu, zlasti kaznovalni politiki. Bralca popelje od obdobja pred 2. svetovno vojno (in takratnega razkola med kazenskim pravom, usmerjenim k dejanju, in kazenskim pravom, usmerjenim k »storilcu«), prek nastopa in umika resocializacijske ideje neoliberalnim tokovom, do današnjega kazenskega prava, usmerjenega v preprečevanje in nadzor.) - Trotha, von Trutz: Preventivni varnostni red. Oris »urejanja nasilja« (Avtor razpravlja o pojavu »heterarhizacije« družbe, ki naj bi kot model oblasti v prihodnosti nadomestila model »centralistične hierarhije«. Če je za slednji model značilen monopol in enotnost državne oblasti, se prvi kaže v vzponu zasebnih varnostnih družb in »komunitarnih« nadzornih mehanizmov, hkrati pa z razvojem EU izginjajo meje suverenosti. Za »v preventivo usmerjeni družbeni red« je značilen obrat v prevencijo, vzpon žrtve, prelevitev države v gola ga ponudnika storitev in konec zasebnosti.)

Pripravil Primož Gorkič

European Journal of Criminology, London, leto 2010, št.2:

Kivivuori, J. in Linderborg, H.: Negativne življenjske izkušnje in samokontrola kot dejavnika pri samoocenjevanju povratništva med zaporniki na Finskem (Članek poudarja vpliv samoocenjevanja povratništva na vzorcu 492 finskih zapornikov, ki prestajajo zaporno kazen, ki ni daljša od 8 mesecev. Poudarek raziskave je na treh dejavnikih in njihovih vplivih na samoocenjevanje povratništva; negativni dogodki, ki vodijo v socialno ne vključenost ljudi, posameznikovo vedenjske značilnosti in vključenost zapornikov v dejavnostih v zaporu z namenom ponovne socializacije. Posebni poudarek raziskave je na vpra-

šanju, ali je možna povezava med negativnim socialnim vplivom družbe in kriminalnim vedenjem posameznika v njegovih prihodnosti.) – Gerber, M., Hirtenlehner, H., Jackson, J.: Strah pred kriminaliteto v Nemčiji, Avstriji in Švici: pregled rezultatov raziskave (Članek je nekakšen pregled raziskovalne literature kriminala v Nemčiji, Avstriji in Švici. Šele ko so nemške kriminološke raziskave postale dostopne širši evropski skupnosti, se je: 1) dokumentiralo, kako je strah pred kriminaliteto že bil raziskovan v naštetih treh državah in 2) pripravili so pregled različnih teorij, ki so bile empirično obdelane. Izpostavili so razlike in podobnosti v nemški in angleški tematski literaturi, kajti na nemško literaturo je močno vplivala anglosaška kriminologija. Avtorji zaključujejo članek z namenom, da bi prišlo do večje izmenjave oz. dostopnosti raziskav in ugotovitev s področja kriminologije med evropskimi državami.)

Pripravila Barbara Bizilj

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2010, letn. 53 št. 1:

Tematska številka, ki vsebuje šest prispevkov (predstavljeni so štirje) o institucionalnih odzivih na korupcijo in vlogi, ki jo imajo pri tem protikorupcijske agencije.

De Sousa, L.: Agencije za boj proti korupciji: od zagotavljanja večjega vpliva do irelevantnosti (Prispevek ponuja strnjen zgodovinski pregled razvoja protikorupcijskih agencij v svetu. Avtor umesti razvoj protikorupcijskih agencij v kontekst čedalje večje občutljivosti javnosti do korupcije v javnem in zasebnem sektorju. V prispevku so predstavljena merila, ki naj bi jih agencija za boj proti korupciji izpolnjevala, da bi si zaslužila ta naziv. V praksi ni nikakršnega standardiziranega modela agencije za boj proti korupciji, hkrati pa so predstavljeni trije tipi agencij ter njihov splošni razvojni trend. Postavljena je teza, da je mogoče doseči večji vpliv brez čakanja na novele zakonov.) – Larmour, P.: Od čistilne akcije do neodvisne protikorupcijske komisije na Fidžiju: boj proti korupciji po državnem udaru na Fidžiju (Avtor analizira delovanje t.i. „Neodvisne komisije za boj proti korupciji na Fidžiju“, ki je bila ustanovljena po državnem udaru leta 2006. Predstavljene so tri odmevnejše korupcijske afeze, v katere je bil vpleten sam politični vrh. Avtor se sprehodi po različnih definicijah korupcije, ki jih uporabi v zvezi z dogodki na Fidžiju pred in po letu 2006. Kritično ovrednoti začetno „čistilno akcijo“ in zaznava trend (relativen na izhodiščno stanje) večje avtonomije in profesionalizacije komisije za boj proti korupciji.) – Smilov, D.: Agencije za boj proti korupciji: uporabne kot strateško sredstvo, sredstvo izražanja in konstrukcije (realnosti/vrednot) (V prispevku je postavljena zanimiva teza, da v vzhodno-

evropskih državah protikorupcijske agencije predstavljajo za oblast/vlade vzvod za usmerjanje javne razprave o korupciji. Avtor pojasnjuje, zakaj so vladajoče stranke v izhodišču zainteresirane za vzpostavitev tovrstnih agencij.) – Quirke, B.: Vloga OLAFa v boju proti goljufijam v EU: ali lahko preveč kuharjev pokvari ajmoht? (Prispevek analizira vlogo OLAFa v boju proti goljufijam v EU, tako da pod lupo postavi vprašanje statističnih pristojnosti te institucije (ter s tem povezanih koordinacijskih zmožnosti/sposobnosti) in omejitve, s katerimi se srečuje OLAF pri svojem delu. Avtor kritično pretrse razmerja med OLAFom, EUROJUSTom in EUROPOLOm ter kot primer sodelovanja med OLAFom in državo- članico EU analizira primer Romunije. Na koncu sklene, da skuša OLAF voditi boj proti goljufijam z eno roko zvezano na hrbtu, saj ga ovira velika stopnja fragmentiranost (pristojnosti) tako na sami EU ravni kot tudi na ravni EU-države članice.)

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2010, letn. 53 št. 2:

Schulenberg, J.L.: Vzorci pri odločanju policije o mladolletnih prestopnikih: uporaba Blackove pravne teorije (Pretekle študije nakazujejo, da policisti ne uporabljajo vedno enako intenzivnih pravil oziroma sankcij pri vzpostavljanju reda. To pomeni, da je odločanje v določeni meri odvisno od primera do primera. Avtorica skuša z obsežno analizo primerov iz Kanade ugotoviti, kateri dejavniki v konkretnem primeru vplivajo na policista, da uporabi strožja oziroma blažja pravila in sankcije pri obravnavi mladolletnih prestopnikov. Analiza je pokazala, da se ti dejavniki razlikujejo glede na geografsko območje (ruralna, primestna in mestna območja). Zaznali so, da se policijska intervencija okrepi tam, kjer je manj družbenega nadzorstva. Predvsem je pomembna stopnja in narava starševskega nadzora.) – Kposowa, J.K. in drugi: Vzorci odvzema prostosti glede na državljanski status: ugotovitve na podlagi podatkov iz programa nadzora nad zlorabo drog med zaporniki (Več kot tri četrtine članka je namenjenih natančnemu pregledu (statistične) metodologije in preteklim raziskavam na to temo. Ob običajnih opozorilih pa so avtorji prišli do zanimivih spoznanj. Ugotovljeno je namreč, da glede nasilnih kaznivih dejanj (na njihovem vzorcu in ob uporabljeni metodologiji) ni nikakršne pomembne razlike med zaporniki z državljanstvom ZDA in tistimi, ki ga nimajo. Glede premoženjskih kaznivih dejanj ter kaznivih dejanj, povezanih z orožjem in drogami, pa je tudi do 15% manj zaznanih kršitev med nedržavljeni. Kategorija, v kateri je med nedržavljeni ugotovljena do 50% večja stopnja kaznivih dejanj pa so kazniva dejanja ponarejanja. Avtorji sklenejo, da javno mnenje v ZDA glede povezave med tujci in stopnjo kriminalitete očitno ni v skladu z empiričnimi podatki.) – Naylor, T.: Podzemlje dragih kamnov - prvi del: „na koncu mavrice“ (Avtor ugotavlja, da sta se v zadnjem obdobju

povečala povpraševanje ter zato tudi cena dragih kamnov. To je povzročilo mrzlično iskanje novih nahajališč dragih kamnov ter tudi močnejše nezakonite dejavnosti, kot so: nezakonito rudarjenje, podkupovanje, tihotapljenje, rudarske goljufije, pranja denarja ... Prispevek je razdeljen v tri dele in v tej številki so predmet analize svetovna nahajališča. Avtor zelo nazorno opiše metode tihotapljenja dragih kamnov po celem svetu, od smaragdov v Kolumbiji in bivši Sovjetski zvezi do rubinov na Tajskem, Burmi, Vietnamu in Kambodži. Trgovanje z dragimi kamni je prikazano v smislu geopolitičnih povezav skozi zgodovino vse do današnjih dni.)

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2010, letn. 53 št. 3:

Naylor, T.: Podzemlje dragih kamnov – drugi del: „v očeh opazovalca“ (Tokrat nas avtor seznanja z različnimi tehnikami obdelave in izdelave ponaredkov dragih kamnov in s tem povezanih goljufij. Začne z najbolj osnovnimi tehnikami, ki so jih uporabljali že v antiki in konča s sodobnimi tehnikami in metodami tako ponarejanja kot tudi odkrivanja ponaredkov.) - Nožina, M.: Kriminalne mreže v vietnamskih diasporah: primer Republike Češke (Prispevek analizira strukturo in „modus operandi“ kriminalnih mrež v vietnamski diaspori na Češkem. Kot ugotavlja avtor, so korenine vietnamskih kriminalnih združb začele poganjati že v komunističnem obdobju in so tesno prepletene s celotno azijsko emigrantsko skupnostjo, v kateri se legalno pogosto prepleta z ilegalnim. Ob zgodovinskem vpogledu v razvoj vietnamske skupnosti na Češkem so v prispevku dokaj nazorno predstavljeni še tipični liki tam živeče vietnamske (kriminalne) hierarhije.) - Westervelt S.D.; Cook, K. J.: Obsodbe nedolžnih: po krivem obsojeni kot žrtve države (Avtorici predstavita rezultate pogovorov z 18 posamezniki (17 moškega, 1 ženskega spola), ki so bili po krivem obsojeni na smrt in nato oproščeni krivde. Temeljno vprašanje, na katero skušati odgovoriti je, kakšen vpliv ima razveljavitev smrtne kazni oz. obsodbe na nadaljnje življenje in kako uspešno se ti posamezniki lahko znova vključijo v skupnost. V diskusiji avtorici pretreseta tudi možne razloge za krive obsodbe in ocenita, da ima lahko bolj javna razprava o konkretnih primerih tudi terapevtske in reintegracijske učinke.)

Ciril Keršmanc

Crime & Delinquency, London, leto 2010, št. 2:

Guerette, R. T.; Santana, S. A.: Vpliv žrtvinega varovalnega obnašanja na izid kriminalnega dogodka (Avtorja opozarjata, da se raziskovanje samovarovalnega vedenja

žrtev osredotoča zlasti na praktične prikaze, medtem ko je teoretska obravnava problema v veliki meri zapostavljena. Pisca povezuje podatke ameriških nacionalnih viktimizacijskih študij med letoma 1992 in 2004 z domnevano pričakovano koristjo od upora pri kaznivih dejanjih roba in posilstva v luči teorij rutinskih dejavnosti, racionalne izbire in situacijske prevencije. Ugotavljata, da omenjene teorije prinašajo uporaben okvir za razumevanje učinkov upiranja žrtve na iztek kriminalnega incidenta. Nujnost storilčevega intenzivnejšega delovanja za storitev ali dokončanje kaznivega dejanja kar v 92-93 % primerih upiranja potencialnih žrtev zmanjša možnost izvršitve dejanja.) – Bouffard, L. A.; Piquero, N. L.: Teorija kljubovanja in pojasnjevanje stalnega prestopništva kot življenjske poti (Kriminolog Sherman je v 90. letih prejšnjega stoletja oblikoval lastno teorijo kljubovanja poskusom kaznovanja. Za kljubovanje morajo biti izpolnjeni štirje pogoji: (1) kazen je dojeta kot nepravilna, (2) prestopniku manjka socialnih vezi, (3) kazen je dojeta kot stigmatizirajoča, (4) prestopnik zanika sramotilni učinek sankcije. Ob nujnem opozorilu precejšnje kontroverznosti v kontekstu (ne)legitimnosti zadnjega pogleda, ki ga podarjajo/mo raziskovalci področja »psihologija (čustev) in (kazensko) pravo«, pričujoča študija prinaša eno prvih praktičnih testiranj Shermanove teorije, avtorici pa zaključujeta, da obravnavani podatki govorijo njej v prid.) – Sprott, J. B.; Greene, C.: Zaupanje v sodstvo (Avtorici raziskujeta vprašanje (ne)legitimnosti (kazensko)pravnega sistema, kakor ga dojemajo mladoletni prestopniki. V ta namen sta opravili intervjuje s skupino mladoletnikov, ki so se prvič pojavili pred sodiščem, zanimala pa ju je njihova ocena (ne)pravičnosti postopka. Ista skupina je bila ponovno izprašana med izvrševanjem kazenske sankcije, da bi ugotovili morebitne spremembe v njihovih pogledih. Do sprememb v večini primerov ni prišlo, prvotni odnos sodnika, tožilca in odvetnika je namreč ostal osrednji dejavnik pri njihovem dojemanju (ne)legitimnosti (kazenskega) pravosodja kot celote.)

Criminal Justice and Behavior, Beverly Hills, leto 2010, št. 3:

Nijhof, K. S. in drugi: Delinkvenca prijateljev in adolescentov (Avtorji predstavljajo rezultate študije o vplivu delinkventnih prijateljev na izvrševanje nasilnih kaznivih dejanj oz. vandalizma. Podatki za raziskavo so zbrali od 1.025 nizozemskih adolescentov in njihovih »najboljših« prijateljev. Študija zanimivo kaže, da so mladoletniki, ki imajo nasilnega prijatelja, močno priljubljenega v okolju, bolj nagnjeni k nasilju, medtem ko so k vandalizmu v večji meri nagnjeni tisti s tozadevnim prijateljem nizkega družbenega statusa. Longitudinalno prihaja v teh razmerjih do določenih sprememb, velja pa opozoriti še na zaključek, da so obravnavane korelacije raz-

vidne zgolj v vzajemnih prijateljskih odnosih.) – Mackain, S. J. in drugi: Zadovoljstvo z delom med psihologi, zaposlenimi v državnih zaporih (Ameriški pisci opozarjajo na vse večje potrebe po zaposlovanju psihologov v (kazensko)popravnih institucijah, na drugi strani pa precejšnja nezasedenost teh delovnih mest priča o nujnosti intenzivnejšega pridobivanja in zadrževanja strokovnjakov. Pričujoča študija je motrila 73 psihologov z magistrsko oz. doktorsko stopnjo izobrazbe, ki so (ne)zadovoljstvo z delom povezovali zlasti z: (1) (ne)poštenim plačilom, (2) dojemanjem organizacijske (ne)podpore ter (3) (ne)kvaliteto medosebnih odnosov na delovnem mestu. Avtorji predlagajo nekaj nadaljnjih usmeritev na tem področju.) – Banse, R. in drugi: Posredno merjenje seksualnega interesa pri prestopnikih, katerih žrtve so otroci (Pisci poudarjajo zanesljive meta-analične dokaze za dejstvo, da je osrednji dejavnik tveganja povratništva pri storilcih spolnih kaznivih dejanj spolno obarvano zanimanje za otroke. Kljub temu so preučevanja problematike, temelječa na samoporočanju prestopnikov ali drugih statističnih metodah, problematična oz. nezanesljiva. Avtorji predlagajo alternativni pristop, tj. »eksplicitni in implicitni profil seksualnih interesov«, ki je kombinacija neposrednih samo-poročanj ter posrednih psihometričnih postopkov. Zanesljivost in veljavnost modela testirajo na praktičnem vzorcu spolnih prestopnikov.)

Criminal Justice and Behavior, Beverly Hills, leto 2010, št. 4:

Bass, S. L. S.; Nussbaum, D.: Odločanje in agresivnost med pacienti forenzičnih psihiatričnih bolnišnic (Študija prinaša preliminarno empirično podporo novejšemu Nussbaumovemu nevrobiološkemu modelu odločanja v zvezi s tipologijo agresivnosti. Ob (ponovnem) opozorilu dokajšnje kontroverznosti glede razumevanja agresije v psihologiji oz. z njenem razmerju do drugih psiholoških procesov kaže posvetiti pozornost pričujoči predstavitvi procesov pozornosti, učenja in odzivno-izbirne konsistentnosti. Pisci na podlagi temeljite analize predstavijo pomen obravnavanega modela pri ocenjevanju nasilnega tveganja, načrtovanja zdravljenja za različne »agresivne tipe« ter spremljanja pacientovega odzivanja na zdravljenje pred morebitno izpustitvijo na prostost.) – Sheridan, L.; Scott, A. J.: Dojemanje škode (Avtorja v nadvse zanimivem članku preučujeta učinke verbalnega oz. fizičnega nasilja v smislu žrtvine ocene resnosti, odgovornosti in posledic v scenarijih (»partnerskega«) zalezovanja. Na vzorcu 514 britanskih študentov in drugih mladih ljudi je ugotovljeno, da so situacijski dejavniki posameznega primera enako pomembni kakor dejavniki psihološkega ustroja vsakega posameznika, ter da je pri odločanju o nadaljnjem (ne)postopanju zoper storilce glavni dejavnik fizično nasilje. Potrjena je tudi zmotna domneva o ženskih zalezovalkah kot manj nevarnih. Vendar je treba dodati pombo

o razporeditvi različnih oblik nasilja med spoloma, sploh pa pomislek glede (ne)obstoja »psihičnega« (»emocionalnega«) nasilja kot takega.) – Swogger, M. T. in drugi: Psihopatija in tveganje med zaporniki (V klinični psihologiji niso v popolnosti dokazane empirične povezave med psihopatskimi osebnostnimi potezami in nagnjenjem k tveganju. Prav tako je nejasno razmerje do drugih psihičnih motenj, kot so denimo antisocialna osebnostna struktura ali nagnjenost k zlorabam alkohola, mamil in drugih psihotropnih substanc. Praktična študija na izbranem vzorcu zapornikov v nekaterih primerih potrjuje korelacije med tveganimi vedenjskimi oblikami in naštetimi eksternalizacijskimi mehanizmi, pri čemer je pri psihopatskih strukturah ugotovljena specifična varianca, v drugih slučajih pa se tovrstne korelacije ne pojavljajo. Nadaljnje raziskovalno delo je potemtakem potrebno.)

Saša Kmet

The British Journal of Criminology, London, leto 2010, št. 2:

Super, G.: Kriminalni spektakel v »novi« Južnoafriški republiki (Tranzicija iz apartheida v demokracijo naj bi v JAR vodila v močno povečanje kriminalitete. Avtor napade to tezo in z analizo številnih gradiv Afriškega nacionalnega kongresa, osrednjih lokalnih medijskih poročanj in letnih poročil državne policije za obdobje 1976 do 2004 ugotavlja, da je teza ideološka, spolitizirana in služi vladajoči politični garnituri za ohranjanje moči. Avtor ne dokazuje, da se kriminaliteta ni povečala, saj uradnih statistik za obdobje apartheida ni. Dokazuje, da ima kriminalitetna politika zelo pomembno vlogo pri upravljanju države v obdobju postapartheid.) – Gould, L.A.; Pate, M.: Discipliniranje, krotkost in razlike: študija o neenakosti in telesnem kaznovanju (Telesno kaznovanje so severnoameriške in evropske države vsaj na pravni ravni opustile, a ta kazen ostaja del zakonitega nabora kazenskih sankcij v številnih državah po svetu. Z uporabo Foucaultove teorije o družbeni moči, avtorja prikažeta, kako je uporaba telesnega kaznovanja v vzročni zvezi z ekonomsko enakostjo. Ekonomsko moč uporabita kot pokazatelj družbene moči in ugotovita, da večja ko je relativna ekonomska neenakost, večja je verjetnost, da bo telesno kaznovanje del nabora zakonsko predpisanih vrst kazenskih sankcij. Torej, večje razlike v družbeni moči, vodijo k uporabi telesnih kazni. Članek na ta način vzame Foucaultovo analizo zahodnih družb, v katerih discipliniranje telesa nadomesti discipliniranje duše, kot izhodišče za ločnico med »razvitimi« (pomodernimi) in »nerazvitimi« (predmodernimi) deli sveta.) – Bochove, van M.; Burgers, J.: Discipliniranje klatežev: domestifikacija potnikov na Nizozemskem (Članek postavi pod vprašaj kriminološko tezo o kaznovanem zasuku iz rehabili-

tativne v represivno paradigmo in iz vključujoče v izključujočo politiko. Teza o »paradigmatičnemu obratu« je po mnenju avtorjev presplošna in za določene družbene skupine ter za določene (pre)dele zahodnih družb ne drži. Članek prikaže obravnavo klatežev na Nizozemskem, ki veljajo za kriminalitetno zelo rizično skupino. Ugotavljata, da obravnava te skupine ostaja v pretežni meri rehabilitativne narave. Spremenilo se je to, da je tretman postal obvezen. Zato menita, da prihaja do »represivnega vključevanja«. To pomeni, da je vključevanje lahko tudi represivno (čeprav si težko predstavljamo, kako bi bilo izključevanje lahko rehabilitativno, razen če ga razumemo zelo ozko, kot izločitev iz mestne četrti, soseske ipd.). Nazadnje pa avtorja napadata tudi tezo, da sta rehabilitativna in represivna paradigma izključujoči: rehabilitacija je tudi represivna, represivnost pa ima lahko tudi rehabilitativne učinke. Klateže opredelita kot člane nomadske skupine, ki živi v avtomobilskih prikolicah in drugih mobilnih enotah brez »stalnega naslova«, statistično pa je značilno vpletena v izvrševanje kaznivih dejanj (zlasti v proizvodnjo in promet z mehкими drogami.) – Soothill, K. in drugi: Raziskovanje paradigme zmanjševanja kriminalitete: empirična longitudinalna študija (Avtorji z uporabo danskega registra rojstev za leto 1980, ki obsega 29.944 rojstev, analizirajo kriminalne poti te generacije. Osredotočijo se na tri kazniva dejanja, in sicer na prvoobsojene za kaznivo dejanje tatvine v trgovinah, vlome in nasilje. Prikazati poskušajo različne sprožitvene dejavnike za izvrševanje teh kaznivih dejanj. Te skupine primerjajo s štirimi paradigmami kriminalitetne prevencije, ki jih želijo preveriti: (1) paradigmo starševskih vzgojnih metod, na dejavnike, kot so uporaba drog ali alkohola v družini, najstniško materinstvo, ločitve itd.; (2) paradigmo strukturnih dejavnikov, ki se nanašajo na družino med adolescenco; (3) paradigmo geografskega razlikovanja, ki se osredotoča na povezavo kriminalitete z lokalnimi skupnostmi, in (4) paradigmo individualnih pomanjkljivosti, kot so izobrazba, revščina ali nezaposlenost prestopnika. Ugotavljajo, da ima raziskovalno osredotočanje na strukturni položaj široke koristi in da uporaba registrov prebivalstva ponuja pomembno okno v kriminalne kariere.) – Shen, A.; Antonopoulos in drugi: »Zmaj inhalira dim«: ponarejanje cigaret v Republiki Kitajski (Članek se poglobi v družbeno organizacijo podjetništva, ki se ukvarja s ponarejanjem cigaret na Kitajskem in ki hrani cigaretni črni trg po vsem svetu; po nekaterih ocenah znaša 400 milijard ponarejenih cigaret letno. Predstavi obseg in naravo ponarejanja, akterje in njihovo delitev dela ter prouči vlogo korupcije in uporabe nasilja v posameznih fazah proizvodno-prodajnega procesa. Avtorji ocenjujejo, da je ponarejanje cigaret stranski učinek kitajske reforme »odpiranja« zahodu in del ekonomskega razvoja. Ponarejanje je del globalizacije in neoliberalizma, povezan s procesi v »viktimiziranih« zahodnih družbah, kjer so tobačni izdelki zelo visoko obdavčeni.) – Huey, L.; Quirouette, M.: »Vsako

dekle lahko pokliče policijo, ni problema!« - vpliv spola na prijavljanje viktimizacij v skupnostih brezdomcev (Članek analizira viktimizacije med brezdomci. Med brezdomci namreč obstaja nepisano »pravilo netožarjenja«. A obstaja tudi »viteška izjema«, ki se nanaša na ženske. Prijavljanje viktimiziranja šibkih žrtev je po subkulturnih pravilih dovoljeno. Ta izjema izhaja iz spolno pristranske domneve, da so ženske potrebne večje zaščite. Študija analizira stanje med brezdomci treh mest: Edinburga, Vankuvra in Toronta.) – Tankebe, J.: Zaupanje javnosti v policijo - testiranje učinkov policijske korupcije na javno mnenje v Gani (Članek testira pogosto omenjeno »zdravorazumsko« tezo v študijah policijske korupcije, da javne izkušnje policijske korupcije izpodkopavajo moralno avtoriteto policije. Empirična študija meri vplive policijske korupcije na dožemanje, koliko je policija vredna zaupanja, na procesno pravičnost in učinkovitost glede na tri dimenzije korupcije: osebne izkušnje, posredne izkušnje in subjektivno vrednotenje protikorupcijskih ukrepov. Rezultati študije kažejo, da posredne izkušnje korupcije in zadovoljstvo z reformnimi ukrepi vodijo do ocen, da je policija vredna zaupanja, da procesna pravičnost obstaja in da je policija učinkovita, medtem ko osebne izkušnje policijske korupcije ne vodijo do teh ocen.)

Criminology, Maryland, leto 2009, št. 1:

Clear, T.R.: Politika in dokazi: izzivi Ameriškega združenja za kriminologijo: predsednikov nagovor Ameriškemu združenju za kriminologijo v 2009 (Nagovor člana izvršilnega odbora Ameriškega združenja za kriminologijo in njegovega prejšnjega predsednika kaže usmeritve ameriške kriminologije, ki stavi na paradigmo »na dokazih sloneče« kriminologije. Avtor dvomi v »novo paradigmo učinkovitosti«, ki se nanaša na naravo (znanstvenih) dokazov in naravo politike. Ta dvom pa ne seže do temeljev te konzervativne usmeritve, temveč poskuša uresničiti geslo, naj bodo politične odločitve kolikor je le mogoče osnovane na znanstvenih dokazih.) – Hirschfield, P.J.; Piquero, A.R.: Normalizacija in legitimacija: modeliranje stigmatiziranja bivših obsojencev (Stigma po prestani kazni onemogoča obsojencem uspešno vključevanje v skupnost. Avtorja preverita dve teoriji družbene stigmatizacije: teorijo normalizacije, po kateri je stopnja stigmatiziranja odvisna od stopnje posebne bližine s stigmatizirano osebo, in legitimacijsko teorijo, po kateri je stopnja stigmatiziranja odvisna od zaupanja v sodišča. Z multivariatno statistično metodo analize odnosa javnosti do bivših obsojencev prikažeta, da mreža nadzora in osebno poznanstvo z bivšimi obsojenci omilijo stigmatizacijo, medtem ko zaupanje v sodišča krepi njihovo stigmatizacijo. Najbolj negativen odnos do bivših obsojencev gojijo belci, konzervativci in prebivalci južnih zveznih ameriških držav. Ugotovitve raziskave podpirajo tudi tezo, da

prihaja do postopne normalizacije obsojencev – stigma posameznika je danes manjša, kot je bila v preteklosti.) – Kubrin, C.E. in drugi: Proaktivno policijsko delovanje in stopnje ropov v ameriških mestih (Članek analizira učinke (prevenčjskega) odvračalnega delovanja policije, ki se ga drži označba »proaktivno« (v prihodnost usmerjeno) policijsko delovanje. Tovrstno delovanje temelji na ideji, da je treba že v kali zatreti kriminalne težnje, s takojšnjim kazenskim pregonom in kaznovanjem relativno blagih oblik kriminalitete, da bi preprečili hujša kazniva dejanja. Študija analizira učinke proaktivnega policijskega delovanja na kaznivo dejanja roba v večjih ameriških mestih. Merjenja učinkov proaktivnega policijskega delovanja se loti s čezsektorsko analizo, glavna ugotovitev pa je, da proaktivno policijsko delovanje zmanjšuje število ropov.) – Unnever, J.D.; Cullen, F.T.: Družbeni viri ameriške kaznovalne nastrojenosti: test treh različnih modelov (Ameriško gibanje »strogo do kriminalitete«, ki se posebej nazorno kaže v masovnem zapiranju, še vedno sproža vprašanja o virih tako močne kaznovalne nastrojenosti prebivalstva. Trije modeli še zlasti razlagajo ta pojav: (1) naraščajoče nezaupanje ljudi v kazenskopravni sistem in povečan strah pred kriminaliteto; (2) moralni zaton, ki temelji na občutju nelagodja ljudi v sodobnem svetu in (3) rasna sovražnosti. Te modele avtorja preverita pri odnosu ljudi do smrtne kazni in do kaznovalne nastrojenosti. Ugotavljata, da imajo vsi trije modeli določeno stopnjo razlagalne moči, še posebej pa to velja za rasno sovražstvo in nestrpnost.) – Baumer, E.P.; Lauritsen, J.L.: Prijavljanje kaznivih dejanj policiji v obdobju 1973–2005: multivariatna statistična analiza dolgoročnih trendov v *National Crime Survey* in *National Victimization Survey* (Članek analizira dolgoročne trende v prijavljanju kaznivih dejanj policiji in prizadevanja, da bi se prijavljanje povečalo. Ker se večina raziskav usmerja na prijave le izbranih viktimizacij, avtorja analizirata prijavljanje številnih kaznivih dejanj in njihove značilnosti. Upoštevata tudi morebitne spremembe pri dejavnikih, ki vplivajo na prijavljanje na ravni posameznika, in spremembe v naravi incidenta. Ugotavljata občutno povečanje verjetnosti prijave nekaterih kaznivih dejanj policiji: spolnih deliktov in drugih telesnih napadov na ženske kot na moške, napade na znanca in tujce, ter napade na člane drugih etničnih ali rasnih skupin. Povečalo se je tudi prijavljanje kaznivih dejanj zoper premoženje, npr. kraj motornih vozil, vlomov, tatvin.) – Felson, R.B.; Lane, K.J.: Ali ima partnersko nasilje in nasilje nad ženskami posebno etiologijo? (Študija primerja obsojene nasilneže, ki so napadali ali umorili svoje partnerje, z drugimi nasilneži, in želi ugotoviti, ali so vzroki partnerskega nasilja drugačni. Razlagi, ki ju avtorja preverjata, sta: (1) perspektiva spolnih vlog, po kateri ima partnersko nasilje in nasilje med pripadniki različnega spola, drugačne vzroke, (2) perspektiva nasilja, po kateri ima nasilje med pripadniki različnega spola in med intimnimi partnerji enake ali podobne vzroke kot nasilje med pripadniki istega spola. Ugotovitve študije potrjujejo

perspektivo nasilja: prestopniki, ki napadejo svoje partnerje, so podobni drugim nasilnežem (v smislu predkaznovanosti, zlorabe drog in alkohola, ter izkušeni lastne viktimiziranosti). Razlike med nasilneži, ki se znesejo nad lastnimi partnerji, in drugimi nasilneži, so majhne. Posebnost nasilnežev do lastnih partnerjev je ta, da so bili zelo verjetno tudi sami žrtve spolne zlorabe ali da so bili v trenutku izvršitve kaznivega dejanja alkoholizirani.)

Pripravil Aleš Završnik